

JESUS NUÑEZ. Serie Salmanticense IV. Pintura. Acrílico y óleo, 2008.

JESUS NUÑEZ. Serie Salmanticense IV. Pintura. Acrílico y óleo, 2008.

ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)

Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)

Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero

Manuel Ares Faraldo

Manuel Mª de Artaza Montero

Pablo Cancelo López

Concepción Delgado Corral

Mª Jesús Lorenzo Modia

Manuel Núñez Rodríguez

Xosé Ramón Barreiro Fernández

José Antonio Fernández de Rota y Monter (†)

José García Oro

Antonio Meijide Pardo (†)

José Antonio Miguez Rodríguez (†)

Luis Monteagudo García

Carlos Pereira Martínez

Andrés Pena Graña

Antonio Raúl de Toro

Xesús Torres Regueiro

Colaboradores técnicos

Nadine Mary Couceiro Vicos

Alberto López Fernández

Ermita Rodríguez Pérez

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2012

nº 35

Dos traballos asinados
responden os seus autores; dos
demais, a dirección do
ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de
orixinais:
31 de MARZO

REDACCIÓN
INTERCAMBIO

Excmo. Concello de Betanzos

**Arquivo e Biblioteca
Municipais**

Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946

anuariobrigantino@gmail.com
alfredoerias@gmail.com

O *Anuario Brigantino* é unha revista de investigación, editada polo Concello de Betanzos, que está considerada na categoría “C-Normal” segundo valoración do Ministerio de Cultura, e clasificada, así mesmo, pola UNESCO (080000, Multidisciplinares. Humanidades).

A presentación e a aceptación de traballos implica a cesión automática de dereitos de publicación por parte do autor, tanto en formato papel como en Internet. O *Anuario Brigantino* completo (desde 1948 ata hoxe) pode consultarse nas webs:

<http://www.betanzos.net>

<http://anuariobrigantino.betanzos.net>

<http://hemeroteca.betanzos.net>

Ademais, intégrase nas bases de datos da BIBLIOTECA XERAL da UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA, accesible na páxina: <http://busc.usc.es>

Tamén aparece nas seguintes bases de datos: RISO e ISOC, esta realizada polo «*Centro de Información y Documentación Científica*» (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C; DICE («*Difusión y Calidad Editorial de las Revistas Españolas de Humanidades y Ciencias Sociales y Jurídicas*»); DIALNET («*Portal de Difusión de la Producción Científica Hispana*»); RILM *Abstracts of Music Literature (Repertoire International de Litterature Musicale)*; MIAR (*Matriu d'Informació per a l'Avaluació de Revistes*); LATININDEX (*Difusión y Calidad Editorial de las Revistas Españolas de Humanidades y Ciencias Sociales y Jurídicas*); *Ulrich's Periodicals Directory*; REBIUN (Red de Bibliotecas Universitarias Españolas) Catálogo de Publicaciones Periódicas...

Cuberta e contracuberta:
Pinturas de JESUS NUÑEZ da
«Serie Salmanticense IV». Acrílico
e óleo, 2008.

Contracuberta:
Mes de Setembro no calendario
medieval da igrexa de Santa María
do Azougue, de Betanzos; debuxo de
Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición
e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-680/96

ISSN: 1130-7625

Imprime: LUGAMI -Betanzos-

Ilmo. Sr. Don José Ramón García Vázquez

*Alcalde-Presidente
do Excmo. Concello de Betanzos*

Teño a honra de presentar o *Anuario Brigantino 2012* que, como sabemos, non soamente se edita en papel, senón tamén en Internet e, ademais, se complementa cun ciclo anual de conferencias.

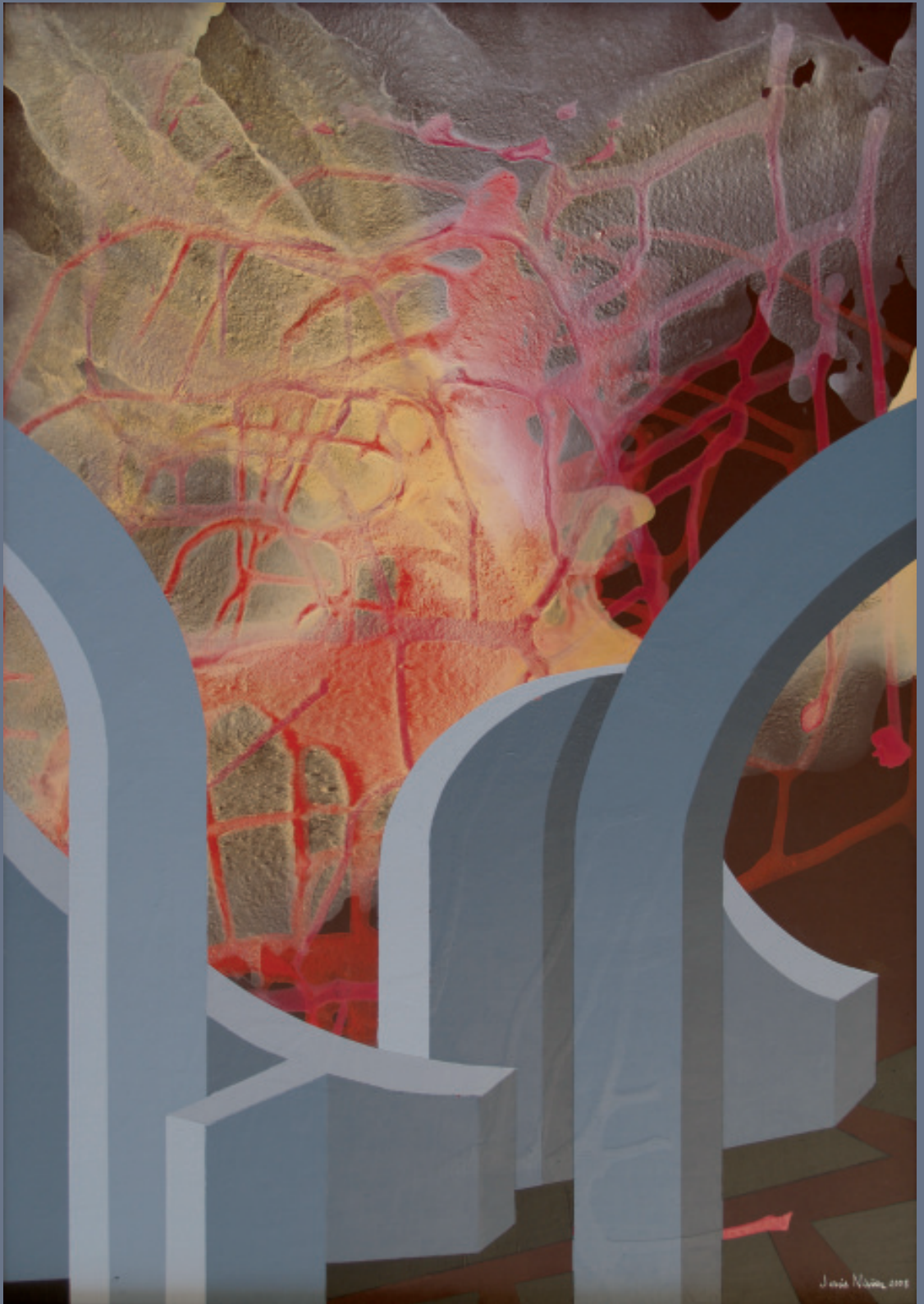
Paso a paso, este ano chega ó número 35, dos que 30 foron dirixidos por Alfredo Erias, que cumpre así un aniversario especial. Nunca deixou de telo puntualmente e, sen dúbida, a súa personalidade multifacética foi clave para que o *Anuario Brigantino* sexa hoxe unha das revistas de investigación galegas máis recoñecidas. Felicidades e, como Alcalde de Betanzos, que represento agora tamén a outros que me precederon, moi agradecido!

Desde este concello hai cousas tan enraizadas na vida e no ser de Betanzos, como é o caso do *Anuario Brigantino*, que ningunha crise nos vai impedir facelas. A vida sigue e os ciclos cúmprense. Pero ademais sempre temos algo novo que festexar. E este ano, entre moitas outras cousas, debemos felicitarnos pola presentación na Universidade da Coruña da tese da arquitecta e colaboradora do *Anuario*, Marta Colón Alonso, titulada: *Transformaciones históricas en el convento de San Francisco de Betanzos. Siglos XIV al XX*. Así, podemos ter, por primeira vez, un cúmulo de imaxes de como naceu, se foi desenrolando e finalmente se perdeu esa xoia gótica que era o mosteiro de San Francisco.

Agora quero lembrar dúas persoas que nos deixaron e que foron importantes para a nosa cultura. Por unha parte, Marcelino Álvarez López, «Máino», autor dos libros *Contos de onte e Rondallas Brigantinas...*, así como de diversos artigos, algúns no *Anuario Brigantino*. E Santiago de la Fuente García sj que foi clave a principios da década de 1980 para a creación da infraestrutura cultural do concello, que chega ata hoxe, incluído o renacemento do propio *Anuario*, ademais de levar o seu saber e as súas inquiredanzas sociais á República Dominicana. El tamén colaborou no *Anuario Brigantino* e foi autor dos libros: *Geografía Dominicana; La educación en Betanzos y su comarca: Aporte a su conocimiento y superación. Curso 1978-1979*. E, xa póstumos: *Educación para el desarrollo*; e *La técnica descriptiva en las muertes de la Iliada*.

Agradezo ao Banco Etcheverría e á Fundación Manuel Villuendas Pena a súa axuda. E, por suposto, o meu agradecemento especial aos autores dos traballos, ao concelleiro de Cultura, Francisco Díaz Pereira, ao director, Alfredo Erias, ao subdirector, Xosé Mª Veiga e a todos os membros do Comité Científico e técnicos.

MOI AGRADECIDO!

JESUS NUÑEZ. Serie Salmanticense IV. Pintura. Acrílico y óleo, 2008.

ÍNDICE

Historia...

- * Gravados rupestres no concello de Irixoa (A Coruña), polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS..... 11
- * Medorra del antigo campo de fútbol de Son (Santiago de Compostela), por LUIS MONTEAGUDO GARCÍA..... 25
- * Intervención arqueolóxica no Mosteiro de Samos (Lugo): resultados preliminares, por LOIS LADRA..... 39
- * Espenuca: inscrición, edificios e lugares máxicos, por XOSÉ MARÍA VEIGA FERREIRA e JUAN SOBRINO CEBALLOS..... 59
- * El rey Alfonso VII «El Emperador» de León, por JOSÉ MARÍA MANUEL GARCÍA-OSUNA Y RODRÍGUEZ..... 99
- * El inquisidor Don Antonio Sánchez de Ponte y Andrade, por JOSÉ FRANCISCO SAAVEDRA RODRÍGUEZ..... 161
- * Do pazo ao Senado: Sangue fidalga na oligarquía hispana, por XAVIER BRISSET MARTÍN..... 173
- * A emigración betanceira a América a través dos expedientes do Arquivo Municipal (1865-1907), por XESÚS TORRES REGUEIRO..... 185
- * Antonio Posse Roybanes: la lucha contra la viruela y el primer plan de vacunación de Galicia (1806), por CARLOS M. FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ..... 209
- * La Sociedad BETANZOS Y SU PARTIDO en La Habana, por MARTA GONZALEZ RODRIGUEZ..... 225
- * Xaime Quintanilla Martínez: escolma de artigos xornalísticos (I), por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ e ANA ROMERO MASÍA..... 281
- * El aeropuerto de Alvedro: Crónica de una aspiración coruñesa, por MANUEL FIAÑO SÁNCHEZ..... 295

Arte, Literatura, Antropoloxía...

- * San Vicente de Pombeiro y San Martín de Xubia: dos monasterios benedictinos pertenecientes a Cluny, por RAMÓN YZQUIERDO PERRÍN..... 321
- * Museo das Mariñas (de Betanzos) (II): Capiteis do destruído «moesteiro» de San Francisco e outros restos do desastre, ALFREDO ERÍAS MARTÍNEZ 349

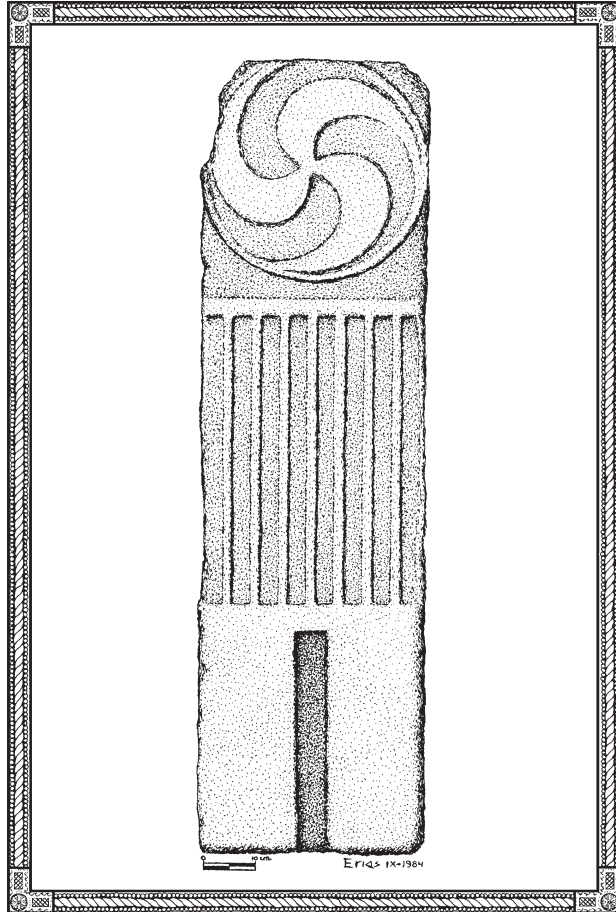
* Reconstrucción infográfica del convento neogótico de San Francisco de Betanzos: 1919-1936, por MARTA COLÓN.....	383
* Do Tag ó Posgraffiti: 25 anos de contracultura urbana en Betanzos, por XOSÉ LUÍS MOSQUERA CAMBA.....	403
* A tradición do conto popular en Betanzos. <i>Contos de onte</i> , de Marcelino Álvarez, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.....	435
* Proceso de construción dun <i>eu muller poeta</i> . <i>Livro de auras</i> de Maria Lúcia Dal Farra, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.....	439
* Candilejas (II), POR CARLOS ÁLVAREZ LÓPEZ.....	449
* A Nosa Señora do Faro, por JOSÉ MANUEL BLANCO PRADO.....	477
* Santiago de la Fuente García S. J.: Iba para ingeniero, pero decidiu ser misionero, VICENTE DE LA FUENTE GARCIA.....	497
* Extraplación del pensamiento de Santiago de la Fuente García S. J. a nuestras realidades de hoy, por JAIME CONCHEIRO DEL RIO.....	523

Entidades culturais e deportivas...

* FUNDACIÓN CIEC.....	545
* Outras entidades.....	553

Acontecementos do ano

* Pregón da XV Feira Franca Medieval de Betanzos, por LUCÍA TENREIRO.....	579
* Pregón das Festas Patronais, por XESÚS TORRES REGUEIRO.....	582
* La Copatrona de Betanzos: Santa María del Azogue, por MERCEDES MORANDEYRA FAJARDO DE ANDRADE.....	587
* Función do Voto, por JOSÉ RAMÓN GARCÍA VÁZQUEZ.....	587

HISTORIA...

JESUS NUÑEZ. Serie Salmanticense IV. Pintura. Acrílico y óleo, 2008.